

ПРОФІЛІ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я, 2023

Запорізька область

Центр громадського здоров'я

Ресурси охорони здоров'я. Діяльність закладів охорони здоров'я

Кількість постійного населення Запорізької області станом на 1 січня 2022 року (наявні офіційні дані) становила 1 637 673 особи, що складало 3,99 % від загальної населення України. Із наведених даних тільки частка кількості викликів швидкої медичної допомоги (3,95 %) та загальна чисельність лікарів (3,95 %) наближаються до частки населення області в структурі населення України. Інші показники лікарняних ресурсів охорони здоров'я (число закладів, загальне число ліжок, загальна чисельність середнього персоналу тощо) менші за частку населення регіону. Недостатню забезпеченість більшістю медичних ресурсів можна пояснити частковою окупацією області ворогом та бойовими зіткненнями армії України та рф.

Показник	Україна	Запорізька обл.	%
Кількість населення	40 997 698	1 637 673	3,99
Число лікарняних закладів	1 096	30	2,74
Загальне число ліжок	228 351	7 159	3,14
Число закладів, які надають амб.-поліклінічну допомогу	2 307	46	1,99
Число амб.-поліклінічних закладів, які мають денні стаціонари	1 202	26	2,16
Число ліжок в денних стаціонарах	32 904	5 73	1,74
Проліковано хворих в денних стаціонарах	1 203 745	22 487	1,87
Кількість викликів швидкої медичної допомоги	4 660 255	184 018	3,95
Загальна чисельність лікарів (без зубних)	133 237	4 710	3,54
Загальна чисельність середнього мед.персоналу	229 368	6 316	2,75

Питома вага показників регіону в Україні за 2023 р., %

Підсумки пандемії COVID-19 в Україні та регіоні 2020-2023 роках

З березня 2020 по червень 2023 року як в цілому в Україні, так і в Запорізькій області тривала пандемія COVID-19. За цей період в регіоні було зареєстровано 242 440 підтверджених випадків цієї інфекції або 4,36 % від всіх випадків в Україні, що трохи перевищує частку населення області в структурі населення

країни. Це може вказувати як на дещо більшу природну інтенсивність циркуляції збудника в області, ніж в середньому по Україні, так і на більш якісні заходи з виявлення випадків COVID-19.

Щодо кількості померлих, то в області % померлих більше % населення області в структурі населення країни. Летальність в області (2,62 %) більше від летальності в цілому по Україні (2,02 %).

Примітним є те, що летальність медпрацівників в області в 1,42 рази менша, ніж відповідний загально-український показник.

Показник	Україна	Запорізька обл.	Питома вага, %
Кількість підтверджених випадків COVID-19, всього	5 562 748	242 440	4,36
Померло від COVID-19, всього	112 481	6 346	5,64
Летальність сукупного населення від COVID-19, %	2,02	2,62	-
Кількість випадків COVID-19 серед медпрацівників	154 637	8 230	5,32
Кількість померлих від COVID-19 серед медпрацівників	1 256	47	3,74
Летальність медпрацівників від COVID-19, %	0,81	0,57	-
Питома вага (%) щеплених від COVID-19 серед тих, хто захворів з початку вакцинації	17,1	14,2	-

Найбільш поширені інфекційні захворювання регіону

Групою інфекційних захворювань з найбільшими показниками реєстрації як в Україні, так і в Запорізькій області є ГРВІ, показник яких помітно в 1,8 рази менше показника України. Серед інших респіраторних інфекцій в 2023 році в області дещо вищий, ніж в Україні, показник мав грип. Вітряна віспа та скарлатина були нижчі відповідно в 3 та 5 разів нижче, ніж в цілому в Україні. Стан захворюваності на кишкові інфекції в Запорізькій області кращий, ніж в цілому в Україні. ГКІ встановленої етіології – в 1,5 рази більше, ГКІ невстановленої етіології – майже не відрізняється. Хвороба Лайма у 8 разів менше показника України, а лептоспіроз – в 17 разів менше.

Аскаридоз в регіоні має показник захворюваності в 130 разів менший, ніж в цілому в Україні. Низький рівень реєстрації поширених інфекцій в області можна пояснити впливом війни.

Інфекції	Україна, на 100 тис. нас.	Запорізька обл., на 100 тис. нас.
ГРВІ	12 749,45	7 066,37
Грип	32,41	48,06
Вітряна віспа	96,64	27,72
Скарлатина	25,48	4,82
ГКІ встановленої етіології	52,93	39,39
ГКІ невстановленої етіології	70,01	51,90
Інші (зоонозні) сальмонельози	10,76	9,10
Ротавірусний ентерит	7,32	6,90
Хвороба Лайма	11,98	1,47
Лептоспіроз	1,06	0,06
Аскаридоз	40,56	0,31

Захворюваність в регіоні та в Україні за 2023 р.

Спалахи інфекційних захворювань в Україні та регіоні в 2023 р.

Кількість спалахів інфекційних захворювань в 2023 році в Запорізькій області становить 0,0 % від їх загальної кількості в Україні.

Відсутність реєстрації спалахів інфекційних хвороб в області за 2023 р. швидше може свідчити не про епідемічне благополуччя, а суттєве руйнування системи епідеміологічного нагляду внаслідок часткової окупації області ворожою армією та постійним веденням бойових дій на території області.

Показник	Україна	Запорізька обл.	Питома вага, %
Кількість спалахів, всього	64	0	0
Кількість випадків в межах зафіксованих спалахів	627	0	0
Середня кількість випадків на 1 спалах	9,80	0	–
Захворюваність на 100 000 населення в межах спалахів	1,53	0	–
Лабораторно підтвержені випадки інфекційних хвороб у межах спалахів, %	78,30	–	–
Питома вага спалахів кишкових інфекцій, %	89,10	–	–

Соціально значущі інфекційні хвороби

Туберкульоз (ТБ)

В 2023 році в Запорізькій області захворюваність на туберкульоз (нові випадки + рецидиви) та смерт-

ність від нього були нижчими, ніж в цілому в Україні. Захворюваність на ТБ у поєднанні з ВІЛ-інфекцією була в 2,5 рази нижча, ніж в Україні в цілому.

При цьому показник захворюваності на ТБ в області серед дитячого населення (0-14 років) був 1,5 рази більшим, ніж загальноукраїнський показник дитячої ТБ-захворюваності (15,9 на 100 тис. нас. проти 10,4 на 100 тис. нас. в Україні).

Загалом помітно нижчі показники інцидентності та смертності в області в порівнянні із загальноукраїнськими показниками не корелюють з тим фактом, що показники ефективності лікування ТБ є нижчими від аналогічних загальнонаціональних показників і були в межах від 49,0 % до 73,8 % в області проти 63,2–77,5 % в Україні.

Показник	Україна	Запорізька обл.
Захворюваність на ТБ (нові випадки + рецидиви), на 100 тис. нас.	48,4	35,5
Захворюваність на ТБ у поєднанні з ВІЛ (нові випадки+рецидиви), на 100 тис. населення	8,2	2,7
Захворюваність на ТБ серед дітей віком 0-14 років (нові випадки+рецидиви), на 100 тис. нас.	10,4	15,9
Смертність від ТБ сукупного населення, на 100 тис. нас.	6,9	3,5
Ефективність лікування (нові випадки + рецидиви ТБ), %	77,5	73,8
Ефективність лікування (нові випадки + рецидиви ТБ/ВІЛ), %	64,5	49,0
Ефективність лікування (МЛС-ТБ), %	63,2	65,5

Показники ТБ у Запорізькій області та Україні за 2023 р.

ВІЛ/СНІД

В 2023 році в Запорізькій області на обліку знаходилось 4 537 осіб з ВІЛ-інфекцією, з яких 344 було вперше виявлено у цьому ж році, що становить відповідно 2,88 % та 2,66 % від показників по Україні.

Кількість нововиявлених хворих на СНІД становить 64 осіб, тобто 1,91 % від показника по Україні.

Слід зазначити, що у 2023 році число нових смертей від СНІДу в області становило 34 випадків. Це 1,98 % від всіх випадків смертей безпосередньо від СНІДу по всій Україні.

Показник	Україна	Запорізька обл.	%
Кількість населення	40 997 698	1 637 673	35,5
Число нових випадків ВІЛ-інфекції	12 914	344	2,7
Число нових випадків СНІДу	3 351	64	15,9
Число нових смертей від СНІДу	1 717	34	3,5
Кількість ЛЖВ на обліку	157 435	4 537	73,8

Питома вага показників Запорізькій області та Україні за 2023 р., %

Вірусні гепатити

В 2023 році в Запорізькій області було зареєстровано 82 випадки вірусних гепатитів, що становить 0,82 % від показника по Україні.

В структурі переважну більшість становить хронічний вірусний гепатит – 54,9 %. Гострі гепатити А, В, С та інші гепатити складають 8,5 %, 23,2 %, 13,4 % та 0,0 % відповідно.

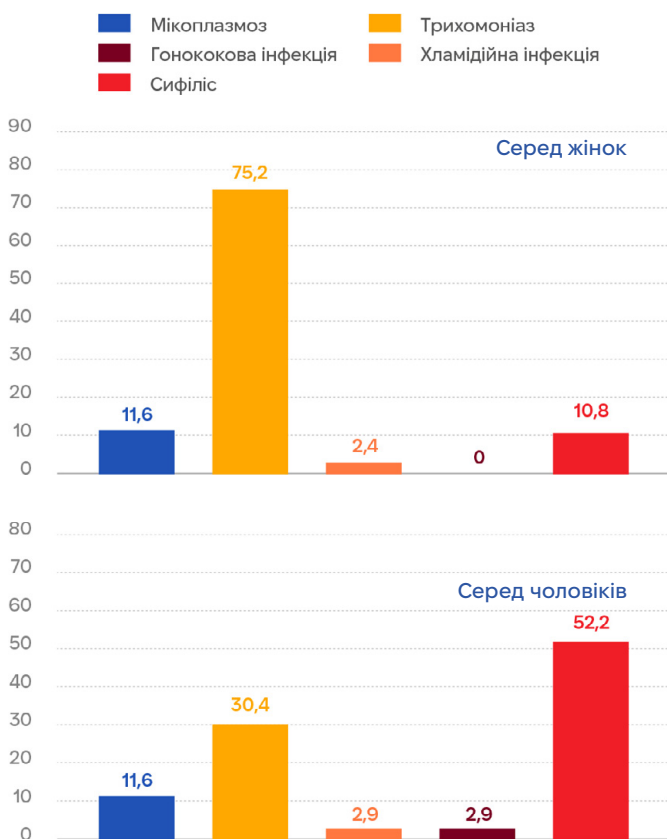

Структура захворюваності на вірусні гепатити у 2023 р., %

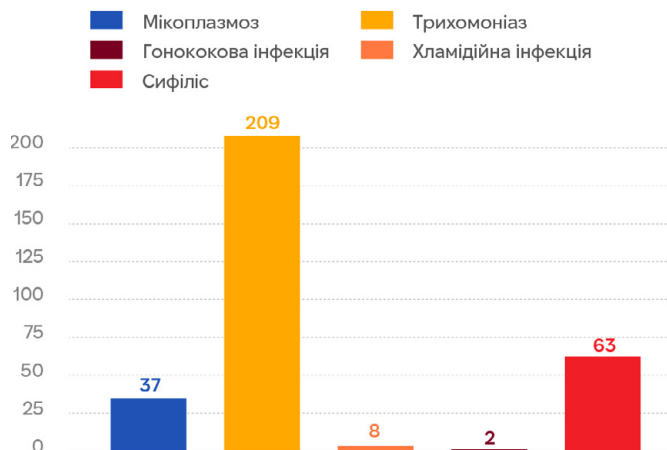
Інфекції, що передаються статевим шляхом (ІПСШ)

В 2023 році в Запорізькій області було зафіксовано 319 випадків захворювання на п'ять ІПСШ-нозологій серед сукупного населення, з яких більше 98 % припадає на дорослих (18 років+). Найбільше (209 осіб) захворіли на трихомоніаз, що становить 65,5 % від усіх випадків ІПСШ.

Найбільше випадків ІПСШ було зареєстровано серед жінок – 250 випадків проти 69 серед чоловіків. У чоловіків найчастіше реєструвався сифіліс (52,2 %), а у жінок найчастіше реєструвались випадки трихомоніазу (75,2 %).

Структура захворюваності на ІПСШ у 2023 р., %

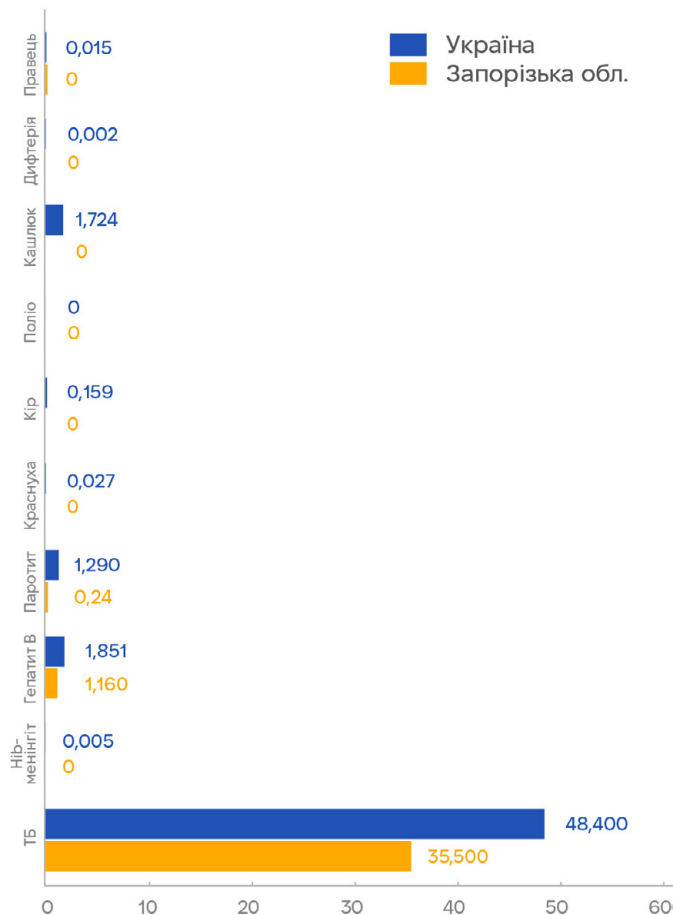

Кількість хворих на ІПСШ серед сукупного населення області у 2023 р.

Захворюваність на вакциновані інфекції в 2023 році

В 2023 році в Запорізькій області епідемічна ситуація з вакцинованих інфекцій найбільш несприятливою була по туберкульозу, але показник захворюваності в області (35,5 на 100 тис. нас.) був дещо меншим загального показника по Україні.

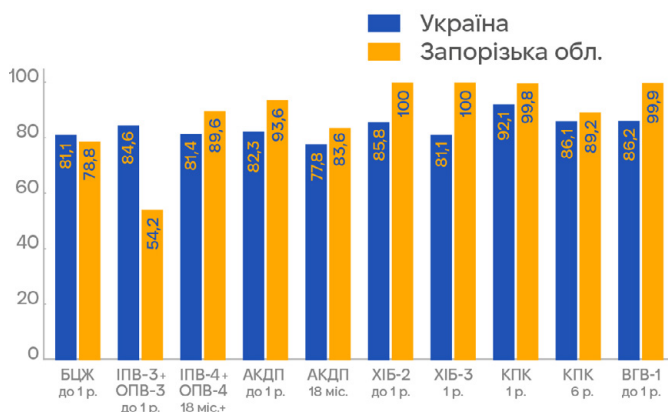
Щодо інших вакцинованих інфекцій, то ситуація в області є відносно сприятливою: захворюваність на Ніб-менінгіт, краснуху, кір, кашлюк, дифтерію та правець була нульовою, а гепатит В та паротит значно меншою, ніж в Україні в цілому.

Захворюваність на вакциновані інфекції у 2023 р. на 100 тис. населення

Вакцинація

Порівняно із загальними показниками в Україні в Запорізькій області досить високі показники охоплення щепленнями – лише за двома щепленнями, що передбачені календарем щеплень (БЦЖ та ІПВ-3 + ОПВ-3), рівень охоплення менше, ніж в Україні в цілому. З п'яти позицій рівень охоплення щепленнями становив 93,6 – 100 %. Лише по одній вакцинокерованій інфекції (КПК-1) досягнуто 95 % охоплення, але ІПВ-3 + ОПВ-3 – лише 54,2 %.

Охоплення щепленнями у 2023 р., %

100 тис. населення), що, ймовірно, може вказувати на більш пізні звернення чоловіків за медичною допомогою. Обтяжуючим фактором для лікування є виявлення злоякісних новоутворень на пізніх стадіях, так в області на 3-й і 4-й стадіях у 2023 році було виявлено 24,6 % нових випадків.

Кількість хворих на злоякісні новоутворення та померлих у 2023 р.

Злоякісні новоутворення

В 2023 році в Запорізькій області на обліку перебувало 54 231 хворий на злоякісні новоутворення, що становить 4,53 % від кількості по Україні. В 2023 році було виявлено 3 007 випадків захворювань на злоякісні новоутворення, що становить 5,54 % від кількості хворих, що перебували на обліку в Вінницькій області. Слід зазначити, що серед виявлених нових випадків захворювань кількість жінок становила 53,34 %, а чоловіків – 46,6 %, але серед померлих більше було чоловіків 53,95 %.

Натомість в області смертність від злоякісних новоутворень серед чоловіків (66,6 на 100 тис. населення) відчутно переважала смертність серед жінок (47,76 на

Розлади психіки внаслідок вживання психоактивних речовин

В 2023 році в Запорізькій області під наглядом перебувало 15 609 осіб з розладами психіки та поведінки від уживання психоактивних речовин, з яких 2 234 особи були охоплені відповідним лікуванням (14,31 %). В Запорізькій області в етіологічній структурі хворих під наглядом переважали особи, які вживали алкоголь (58,72 %), опіоїди (9,67 %), інші психоактивні речовини (28,25 %) та канабіоїди (3,36 %).

В 2023 році в Запорізькій області вперше взято під нагляд 1 483 особи з розладами психіки та поведінки від уживання психоактивних речовин. В етіологічній структурі виявлених хворих переважали особи, які вживали алкоголь (56,10 %), інші психоактивні речовини (33,65 %), канабіоїди (6,81 %) та опіоїди (3,44 %).

Через уживання:		Взято під нагляд з уперше встановленим діагнозом	% серед вперше виявлених в етіологічній структурі	Перебуває під наглядом на кінець звітного року	% в етіологічній структурі серед осіб, що перебувають під наглядом	Охоплені лікуванням, усього	% охоплених лікуванням серед осіб під наглядом
алкоголю всього	Україна	3 8312	76,08	441 862	82,66	170 073	38,49
	Область	832	56,10	9 165	58,72	1265	13,80
опіоїдів всього	Україна	4 791	9,51	46 306	8,66	22 854	49,35
	Область	51	3,44	1509	9,67	142	9,41
канабіоїдів всього	Україна	1 409	2,80	14 333	2,68	4 217	29,42
	Область	101	6,81	525	3,36	91	17,33
інших психоактивних речовин – всього	Україна	5 845	11,61	32 022	5,99	12 031	37,57
	Область	499	33,65	4 410	28,25	736	16,69
разом	Україна	50 357	100	534 523	100	20 9175	39,13
	Область	1 483	100	15 609	100	2 234	14,31

Етіологічна структура розладів психіки та поведінки від вживання психоактивних речовин, 2023 р.

Репродуктивне здоров'я жінок

В 2023 році в Запорізькій області було зафіксовано 3 238 пологів та народилося живими в лікарняних закладах 3261 дитина, що становить відповідно 1,81 % та 1,82 % від кількості пологів і народжених в Україні. Материнська смертність в області становила 0,0 % від загальноукраїнської (в інтенсивних показниках 0,0 на 100 000 новонароджених проти 18,37 на 100 000 новонароджених загалом в Україні).

Малюкова смертність дітей у віці до 1 року в області склала 19 випадків (1,41 %) від 1345 випадків по усій Україні або 5,83 дітей на 1000 народжених живими проти 7,49 на 1000 народжених живими загалом по Україні. Онкологічна захворюваність на найбільш поширені хвороби жіночої репродуктивної сфери в області реєструвалась наступним чином: рак жіночої молочної залози – 313 випадків, рак жіночих статевих органів всіх локалізацій – 276 випадки, в тому числі рак шийки матки – 65 випадок (або відповідно 2,49 %, 2,24 % та 2,19 % від кількості хворих в Україні).

Показник	Україна	Запорізька обл.	%
Пологів всього	178 468	3 238	1,81
Материнська смертність	33	0	0,00
Абортів всього	42 683	1 068	2,50
Народилось дітей живими в лікарняних закладах	179 611	3 261	1,82
Померло дітей у віці до 1 року	1345	19	1,41
Захворіло на рак жіночої молочної залози	12 568	313	2,49
Захворіло на рак жіночих статевих органів (всі локалізації)	12 311	276	2,24
В тому числі захворіло на рак шийки матки	2 964	65	2,19

Резюме/рекомендації

Запорізька область задовільно забезпечена медичною інфраструктурою та медичними кадрами, оскільки практично всі показники ресурсів охорони здоров'я перевищують або дорівнюють частці населення області (3,99 %) в структурі населення країни, але тягар на систему громадського здоров'я має відчутну тенденцію до зростання у зв'язку з повномасштабною війною з РФ, яка точиться безпосередньо на території області.

За підсумками пандемії COVID-19 вклад області в загальний показник зареєстрованих випадків COVID-19 становить 4,36 %, а кількість смертей – 5,64 %, від всіх випадків в Україні, що суттєво перевищує частку населення області в структурі населення країни. Летальність в області (2,62 %) також помітно більша, ніж летальність в цілому по Україні (2,02 %). Таким чином, епідемічна ситуація по COVID-19 вказує на недостатній рівень готовності медичної інфраструктури до пандемічних загроз, тому існує необхідність у розвитку та подальшому вдосконаленні протипандемічного потенціалу системи громадського здоров'я області.

ДТП та їх наслідки

В 2023 році Запорізькій області було зафіксовано 803 ДТП з загиблими та/або травмованими особами (3,4 % від всієї кількості по Україні), в яких травмовано 1024 осіб і загинуло 83 осіб, що становить 3,1 % і 5,1 % відповідно від кількості по Україні.

Всього 277 ДТП зафіксовано із загиблими та/або травмованими пішоходами (4,3 % від всієї кількості по Україні), в яких загинуло 28 та травмовано 262 пішоходи.

Всього 58 ДТП було скоєно з вини пішоходів (8,3 % від всієї кількості по Україні). В цих ДТП загинуло 14 та ще 47 осіб травмовано.

Профіль захворюваності регіону на всі найпоширеніші респіраторні інфекції (ГРВІ, вітряна віспа, скарлатина), кишкові (аскаридоз, ГКІ різної етіології, зоонозні сальмонельози) та зоонозні інфекції (хвороба Лайма, лептоспіроз) в порівнянні з показниками сукупного населення України є сприятливим, тобто захворюваність на поширені інфекції в області в цілому менша, ніж показники по Україні. Також не зареєстровано жодного спалаху інфекційних хвороб. Отже, при плануванні в регіоні протиепідемічних та профілактичних заходів щодо найпоширеніших інфекційних хвороб потрібно враховувати строкатість проявів епідемічного процесу та застосовувати диференційований підхід.

Показники соціально значущої захворюваності на туберкульоз, ВІЛ/СНІД, вірусних гепатитів та ІПСШ в Запорізькій області були в 2023 р. значно нижчими, ніж загальна захворюваність на ці інфекції по країні. Враховуючи, що в Україні загалом наявні високі показники захворюваності на ці соціально небезпечні інфекційні хвороби, то це вимагає впровадження нових та

посилення вже існуючих профілактичних програм для зменшення захворюваності та тягаря соціально значущих інфекцій для населення області.

Порівняно із загальними показниками в Україні в Запорізькій області досить високі показники охоплення щепленнями – лише за двома щепленнями, що передбачені календарем щеплень, рівень охоплення менше, ніж в Україні в цілому. З п'яти позицій рівень охоплення щепленнями становив 93,6 – 100 %. По одній вакцинованій інфекції (КПК-1) досягнуто 95 % охоплення, але ІПВ-3 + ОПВ-3 – лише 54,2 %. Отже, як і в переважній більшості областей, в Запорізькій області необхідні заходи для підвищення охоплення щепленнями дітей.

Близько 24,6 % злоякісних новоутворень в області виявляється на пізніх стадіях, що також потребує вжиття заходів з покращення виявлення онкозахворювань системою охорони здоров'я регіону, оскільки раннє виявлення злоякісних новоутворень збільшує шанси на успішне лікування та збільшує виживання хворих.

Враховуючи те, що серед розладів психіки внаслідок вживання психоактивних речовин в області в етіологічній структурі хворих переважали особи, які вживали алкоголь (58,27 %), то першочергово необхідним є лікування та реабілітація осіб з психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання саме алкоголю.

Не зважаючи на те, що материнська смертність в області була нульовою, а малюкова смертність у віці до 1 року в області була менше загальноукраїнської (5,83 дітей на 1000 народжених живими проти 7,49 загалом по Україні), доцільним для подальшого її зниження є інтегрування в діяльність первинної ланки охорони здоров'я послуг з планування сім'ї, антенатального догляду, а також медико-соціальних послуг для підлітків та молоді з використанням принципу «дружнього підходу».

Для зменшення кількості ДТП та травмованих і/або загиблих в них та підвищення безпеки на дорогах потрібна роз'яснювальна робота серед населення та/або проведення інших відповідних заходів.

Список скорочень

ГРВІ	гострі респіраторні вірусні інфекції	ДТП	дорожньо-транспортна пригода
ГКІ	гострі кишкові інфекції	КПК	кір, паротит, краснуха (вакцина)
ТБ	туберкульоз	АКДП	Адсорбована коклюшно-дифтерійно-правцева (вакцина)
ІПСШ	інфекції, що передаються статевим шляхом	БЦЖ	Бацила Кальмета-Жерена (вакцина)
НіВ(ХІВ)	Інфекція, що викликається <i>Haemophilus influenzae type b</i>	ІПВ	Інактивована поліомієлітна вакцина
ВГВ	Вірусний гепатит В	ОПВ	Оральна поліомієлітна вакцина

В даній публікації були використані дані:

Центру громадського здоров'я МОЗ України
 Державної служби статистики України
 Національного канцер-реєстру України
 Департаменту патрульної поліції Національної поліції України
 Державної служби України з питань праці

www.phc.org.ua
www.ukrstat.gov.ua
www.ncru.inf.ua
www.patrolpolice.gov.ua
www.dsp.gov.ua